

A szépség szerepe

— Elbeszélés —
 „Generajongó” Írta: Molnár Ákos

Ötödik gimnáziumban Matyéka, az algebra-fizikatanár volt az osztályfőnökünk. Az egész iskola úgy hívta: a ~~zsebélend~~ Matyéka olykor magyarázat közben hirtelen megállt a mondat közepén, kivett belső zsebéből egy sárgafedelű partitúrát, gyorsan fellapozott benne valamit, aztán visszatette a zsebébe és folytatta előadását, ahol elhagyta. Vagy óra végén azt mondta: készüljenek a következő órára, mire az osztály elkezdett zsi bongani, ő pedig elővette partitúráját, maga elé tette az asztalra és belefeküdt, akár egy érdekes regénybe. Február vége felé egyszer óra végén így szólt:

— Ki játszik maguk közül valami vonóshangszert?

Felálltunk heten-nyolcan. Matyéka megkérdezte, ki milyen gyakoriatoknál tart, milyen fokon áll, aztán hatot közülünk hangszerestül berendelt délutánra a tornaterembe, hogy meghallgassa a játékunkat. Ott elmondta, az igazgató úrnak az a kívánsága, hogy a március 15-iki ünnepélyen adjunk elő egy vonósnégyest. Ő ugyan nem barátja az efféle cincogásnak, de az igazgató úr parancsának eleget kell tenni. Kiválasztott négyünket, ideadta egy Haydn-vonósnégyes hangjegyeit azzal, hogy tanuljuk be, elég jó muzsikusok vagyunk, hogy tűrhetően eljátszhassunk ilyen egyszerű művet, aztán szélnek eresztett bennünket. Mi pedig némán dühöngve távoztunk. Ugyanis mélységesen utáltuk egymást.

De titokban majd kiugrottam a bőrömből örömben, hogy játszhatom egy Haydn-vonósnégyest és talán a többiek ugyanígy örvendeztek szívük mélyén. Egy Haydn-kvartettben játszani tudni illik olyan élvezet, mint... Hogy is lehet ezt szavakba önteni? Hasonló, de több annál, mintha az ember a születésnapját ünnepli, ebédre a kedvenc ételeit főzik, halomba gyűjti az ajándékait és legalább ezen a napon igyekszik úgy viselkedni, hogy megfeleljen annak az eszményképnek, amit szülei kialakítottak róla. Egy Haydn-vonósnégyes alatt pedig önmagát érzi olyan eszményképnek, amit tulajdon lényéről alakított ki, amilyen valójában szeretne lenni, mert ilyenkor valósággal kilép önmagából és valami nemes, magasrendű világban lebeg, melynek levegője nem nitrogén és oxigén, hanem egy sűrű és bódító elem, a szépség.

Vitán felül állt, csak a többiek nem vallották be, hogy négyünk között én játszom legjobban és csak azért nem nekem jutott az első hegedű szerepe, mert Matyéka kérdésére, kinek van brácsája, megmondtam, nekem, illetve az unokabátyámnak, de le se tagadhattam volna, mert a fiúk is tudták. Ugyanis mi alakítottunk már egyízben vonósnégyest, mi négyen, hiszen a jó muzsikusok hamar megtalálják egymást. Sajnos, mindössze egy-két alkalommal játszhattunk együtt, mert bizonyos zavaró mozzanatok merültek fel közöt-

Hollandiai festők a XVII. században.
 Az őrsem. Carel Fabritius festménye (1654)

tünk, melyek megakadályozták a további muzsikálást. Persze, akkor is nekem jutott a brácsa — a többiek nem is tudták olvasni az alt-kulcsot — és ez volt az oka, hogy az első hegedűs nem akarta elfogadni az irányításomat, mondván, hogy ez az első hegedűs tiszte. Brett és Sebestyén között pedig állandó vetélkedés folyt, hogy melyikük játssza az első hegedűt. De Kelen, a csellista is ki akart túnni és olyan hangosan brumogtatta a hangszerét, hogy elnyomta mind a három szólamot, hiába kiabáltuk ki a tüdönket, hogy játsszék szerényebben. A szüntelen veszekedés úgy ért véget, hogy Sebestyén dühében elszakította az első hegedű kottáit és a tűzbe dobta. Igaz, hogy tulajdon kottájával tehetett, amit akart, de nélküle mégse lehetett játszani. Azóta se jöttünk többé össze, sőt hol lappangó, hol nyílt ellenségeskedés maradt fenn köztünk; lehetőleg nem beszéltünk egymással, nem sügtünk, ha egyikünk felett és ha utcán találkoztunk, „szíves elnézést gyakoroltunk“.

Most azonban összehozott bennünket a végzet. Kelen, a csellista, azt akarta, találkozzunk az ő lakásán, hogy ne kelljen ide-oda cipelnie a csellóját. Sebestyén pedig kötötte az ebet a karóhoz, hogy menjünk hozzá, mert szeretné, ha a hegedűtanítója meghallgatná a vonósnégyest, ebbe azonban én nem akartam belemenni. Ez a hegedűtanító trombitás volt az Operett-színházban és mit ért egy operett-muzsikus a kamarazenéhez? Dehogy tűröm én el ettől a fickótól, hogy bírálja, esetleg nagyképűen kifogásolja a játékomat. De a fő baj az volt, hogy Sebestyén és Brett megint nem

tudtak megegyezni, ki kapja az első hegedűt. Sebestyén már-már engedett, mondván, hogy a két első tételeben majd ő játssza az első hegedűt, a másik kettőben Brett. De Brett, nagyon helyesen, ebbe nem akart beleegyezni, mert ki hallott olyat, hogy zenészek a hangverseny alatt kottát cseréljenek? Napok teltek el ezzel a huza-vonával, anélkül, hogy az első próbát megtarthattuk volna. Végül egyszer óra végén, a két hegedűs odalépett Matyékához és megkérték, döntse el a dolgot. Brett volt a szónok. Matyéka undorral végignézett rajta és így szólt:

— Játssza maga.

Ekkor Sebestyén is megszólalt, a vérig sértett nemes önérzet hangján.

— De tanár úr kérem, én sokkal jobban játszom.

— Akkor legyen maga a prim.

— Tanár úr kérem, — könyörgött Brett — én játszom jobban, hisz tetszett hallani.

Erre Matyéka akkorát ordított, hogy csak úgy döngött.

— Hagyjanak békén ezzel a marhasággal, húzzanak sorsot.

A sorshúzás Brettnek kedvezett, ami azzal a következménnyel járt, hogy Sebestyén a második hegedű szólóval még Kelen gondolkáját is túlharsogta. A próbák ugyanis közben megkezdődtek, még pedig Kelen lakásán, aki kijelentette, vagy nála jövőnk össze, vagy nem vesz részt a hangversenyen. Persze, megtehettük volna, hogy bepanaszoljuk Matyékánál, de ez már árulkodás lett volna, erre pedig valamirevaló diák rá nem fanyalodik, ha kerébe török, akkor sem. Kénytelen-kelletlen beadtuk a derekunkat, egy ponton Kelen győzött. Most tehát az volt a helyzet, hogy a második hegedű és a cselló egymást túllármázva harsogtatták hangszereiket és Brettnek annyira nem volt fogalma a vezetésről, hogy a legsikerültebb részeknél állította meg az együttest, viszont jónak találta a legszörnyűbb macskazenét. Én pedig háromszor felugrottam, hogy végképp abba hagyom a próbát, mert az andante részt nem lehet adagio és a menüettet presto játszani. Minden próba után csapzottan, agyonhajszoltan mentünk haza, teli dühvel és gyűlölettel egymás iránt, most már végképp nem beszéltünk egymással, én pedig elhatároztam, potyogjanak bár cigánygyerekek az égből, törjön ki az ünnepélyen a botrány, szaladjon négyfelé a négy szólam, én nem játszom a kecses andante-részt siratóénekek, a menüettet pedig pergő rokkának.

De végre elérkezett az ünnepség napja. Leültünk a kottaállványok elé, olyan mord arccal, mint négy gladiátor, akik adott jelre menten öldösní fogják egymást.

És csodák-csodája: másik három társamnak megjött az esze. Sebestyén nem akarta túlkiabálni az első hegedűt, a cselló lehelletkönnyedén adta meg a basszus finom alapzatát és Brett olyan remek tempókat vett, hogy Haydn papa az égben bizonyosan elismerően bólogatott, ha ugyan éppen a mi vonósnegyesünket hallgatta a földkerekségen e pillanatban elhangzó valamennyi Haydn-szám közül. Óriási sikerünk volt. Még Matyéka is szelíd mosollyal, átszellemülten hallgatta a muzsikánkat, holott olyan savanyú arccal foglalt helyet a tanárok között, mintha a fogorvos székébe ült volna.

Hangverseny után végképp összevesztünk. Mindenki azt bizonygatta, hogy ő adta meg a hangot és a többiek csak az ő akaratának engedelmeskedtek és mindenki a másikat szidta, hogy a hangverseny egész jól folyt volna le, ha az el nem ront mindent. Különösen Brett dühöngött, mert amikor a számunk után az igazgató mindnyájunkkal kezét fogott, Kelen előre tolakodott, úgy hogy az igazgató először neki nyújtotta a

kezét, holott Brett szerint ez az első hegedűst illet meg, semmiképp nem a csellistát. Sebestyén pedig kárán mosollyal kijelentette, hogy a hegedűtanárja ott ült a hallgatóság között és egészében jónak tartotta az előadást, csak a brácsással nem volt megelégedve. Bármennyire fűtyülök egy operettmuzsikus véleményére, módfelett bosszantott ez az igazságtalan bírálat. Később, amikor Kelen elárulta, hogy a trombitás nem is volt az ünnepélyen, beláttam, hogy ilyen sötét csirkefogóval, mint Sebestyén, nem lehet érintkezni.

Félórán át mennyei összhang uralkodott köztünk, amely aztán kicsengett a semmibe, csak édes emléke maradt meg bennünk. Félórán át öleleztünk az isteni hangok jegyében, szerényen alkalmazkodva egymáshoz, mint az igazi felebarátok, akik jobban szeretik egymást, mint tenmagukat.

Félórán át. Aztán minden maradt a régiben. Ennyi a szépség szerepe a földön.

Falusi poéta

Témája: kertje néhány rózsafája
s falujában az álmos, szürke utcák —
van egy emléke: egyszer egyik versét
leköszölte egy kis vidéki ujság —

de a nótáját száz faluban tudják!

SZIGETHY FERENC

Az olvasóhoz

Ötvenedik évfolyamába lép következő számával az *Uj Idők*, félszáz esztendeje, hogy először jelent meg a magyar csaiadok otthonában, ahol csakhamar szívesen látott vendég lett, ma pedig — jóbarát.

A programot, amelyet akkor maga elé tűzött, ma is a magának vallja: magyar íróknak a magyar étellel foglalkozó írásait közli, a jellegzetesen magyar műveltség terjesztésének célját igyekszik szolgálni és — amint azt a Szerkesztő az *Uj Idők* első számának első oldalán megígérte: — „sohasem sérti a társasélet legelső szabályát: nem úntatja olvasóit“.

A Gondviselés különös kegyelmeként most is, mint a lap megindulásakor, Herczeg Ferenc neve ragyog az *Uj Idők* címlapján, az ő szelleme tükröződik a lap minden sorából, s ma is a magyar írók színe-java sorakozik köréje: alig volt, alig van olyan fényes név irodalmunkban, akinek írásai ne díszítenék az *Uj Idők* hasábjait.

Az ötvenéves *Uj Idők* büszke rá, hogy ma is hű azokhoz az eszményekhez, amelyeknek fél évszázaddal ezelőtt állt szolgálatába.

Az ötvenedik évfolyam küszöbén ismét a magyar családokhoz fordulunk: mélységes szeretettel köszönjük meg, hogy helyet kaptunk a magyar otthonokban és arra kérjük mindazokat, akik e fél évszázad alatt bizalmukkal tiszteltek meg, híven kitartottak mellettünk, nagy Családunk tagjai lettek, hogy tartsák meg az *Uj Idők*-et továbbra is szeretetükben, ajándékozzanak meg bennünket továbbra is bizalmukkal és barátságukkal.

Az új esztendő első számában — amint más helyen már jelentettük — két új regény közlését kezdjük el. Az egyiket *Bókay János* írta, címe: *Hősnő*, a másikat *Zsigray Júlianna*. címe: *Visszhang*.

Új regényt ír az *Uj Idők* számára *Csathó Kálmán*, *Fekete István*, *Gulácsy Irén*, *Kosáryné Réz Lola*, *Márai Sándor*, *Székely Tibor*.